

Nr 469.

Av herr **Dahlén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

Undertecknade motionärer ha upprepade gånger haft tillfälle att i arbetslöshetsspörsmålet framhålla vår *principiella* uppfattning i denna fråga. Något upprepande härav skall således nu icke göras. Senast i motion nr 129 i fråga om arbetslöshetsförsäkring har denna vår uppfattning utförligt framhållits och till vilken vi hänvisa i detta avseende. Vi äro således fullt medvetna om, att alla åtgärder vidtagna inom den nuvarande samhällsordningens ram endast kunna bli en viss lindring för en del av de av arbetslösheten drabbade, icke till ett *förebyggande* av arbetslösheten eller till ett upphävande av dess orsaker, som endast kan ske genom ett upphävande av privatäganderätten till produktionsmedlen. Men trots detta bör det vara statsmakternas skyldighet att i största möjliga utsträckning hjälpa alla dessa oförvållat arbetslösa, som trots att de av kända orsaker icke komma med i den officiella statistiken ändå finnas här i landet.

Den uppfattning, som på flera håll gjort sig gällande, att den rådande arbetslösheten skulle vara av en mera *tillfällig* och således övergående art, torde numera ha blivit fullt vederlagd av verkligheten själv. Detta visar kanske mer än något annat den ständigt ökade arbetslöshetssiffran, som fackföreningarna ha att uppvisa år från år. Av de uppgifter, som lämnats av arbetslöshetskommissionen och som återfinnas i nu föreliggande proposition nr 161, framgår, att i januari 1924 hade fackföreningarna 13,6 procent av sitt medlemsantal arbetslösa, 1925 var siffran vid samma tid 14,8 procent, 1926 15,7 procent för att 1927 ha stigit till 16,3 procent. En jämn och sakta fortgående stegring alltså, som även torde vara normgivande för arbetslöshetens fortgående omfattning i allmänhet. Den siffra på 26 650 arbetslösa, som nu anges i den föreliggande propositionen, utgör endast en liten del av de faktiskt arbetslösa. 16 procent av de fackligt organiserade ger ju en siffra på omkring 80 tusen och lägger man då därtill de arbetslösa, som icke äro fackligt organiserade samt den arbetslösa ungdomen, så torde arbetslöshetskommissionens officiella siffror få 5- eller 6-dubblas för att komma närmare verkligheten.

På sina håll råder en arbetslöshet av samma omfattning, som under den stora arbetslöshetsvintern 1921—1922. Detta är framförallt förhållandet i Norrbotten, icke minst efter det stora trävarubolagets Ytterstfors-Munksund sammanbrott, ett förhållande som ju också är välbekant både för regering och riksdag. Samma är förhållandet på andra platser över nästan hela landet.

Det ekonomiska läget visar, att den arbetslöshet som är rådande inte är av tillfällig och snart övergående art. Tvärtom tyder, som i det föregående visats, allt på, att arbetslösheten är i tilltagande och kommer att bli långvarig. Statsmakterna måste inrikta sina åtgärder efter dessa förhållanden.

Arbetslöshetskommissionen synes vara av den uppfattningen — en uppfattning som även delas av regeringen — att det i stor utsträckning åligger kommunerna att vidtaga och själva bekosta åtgärder för att bispringa de arbetslösa. Endast i vissa fall skall det förekomma bidrag från statens sida eller anordnande av statliga nödhjulsarbeten. Gentemot en sådan anordning måste vi vända oss med all kraft. Redan nu äro de flesta kommuner så tyngda av dryga skattebördor, att de absolut icke tåla någon vidare belastning. De medel kommunerna kunna anslå, även om majoriteten av fullmäktigeförsamlingarna är besjälad av en bestämd vilja att hjälpa, bliva till följd av flertalet kommuners finansiella ställning långt ifrån tillräckliga för att lindra den genom arbetslösheten uppkomna nöden.

Den väg som statens och arbetslöshetskommissionens åtgärder leda till är således fattigvården. Det måste sägas att denna väg är alldeles förkastlig. De arbetslösa vilja få sin utkomst genom *arbete* och ej genom de små nådegåvor, som i form av fattighjälps kan beredas dem.

Vi äro ingalunda motståndare till att arbetslöshetshjälpen ordnas genom kommunerna. Tvärtom anse vi det vara den bästa formen, men då måste gällande bestämmelser ändras. Vi anse sålunda fortfarande, att kommunernas rätt att självständigt ordna hjälpen till alla sina oförfvällat arbetslösa, genom att bereda dem arbete, och om detta icke låter sig göra, genom understöd bisträcka dem, måste fastslås. Med denna rätt måste även skyldighet för dem att vidtaga åtgärder följa. Men samtidigt denna rätt och skyldighet fastslås, måste det även slås fast, att staten har skyldighet att hålla kommunerna skadelösa för de utgifter de ha för arbetslöshetens avhjälpande.

Visserligen föreslås i Kungl. Maj:ts proposition, att kommunerna i vissa fall skall från statens sida kunna tilldelas ett något större bidrag till bedrivande av arbeten än det, som enligt nu gällande bestämmelser kan utgå. Men detta kommer dock att för de arbetslösa icke bli något annat än en vacker gest, där det samtidigt med skärpa framhålls, att arbetslöshetskommissionen fortfarande skall vara den bestämmande vid kommunernas lönesättningar och att de kommuner, *som betala den lägsta lönen skall erhålla det högsta bidraget från statens sida*. En anordning således avsedd att till arbetsköparnas glädje ytterligare pressa ner de arbetslösas usla löner.

Till detta kan läggas en ännu för de arbetslösa försämrande åsytad åtgärd. Efter vad som framgår av socialministerns yttrande i den kungl. propositionen, där det ordagrant heter, att »med hänsyn till vad socialstyrelsen anfört rörande vikten av noggrann undersökning av klientelet vid de statskommunala arbetena m. m. vill jag tillägga, att jag har för avsikt att, därest en ändring i nyss angivna riktning kommer till stånd, föreslå skärp-

ningar i redan gällande kontrollbestämmelser beträffande dessa arbeten. Jämväl i övrigt torde åtgärder i ökad omfattning kunna och böra vidtagas till förhindrande av att bidragen till de statskommunala arbetena komma att missbrukas.»

Detta visar tydligare än något annat, att kampen mot de arbetslösa och mot arbetarna i allmänhet — således icke för arbetslöshetens bekämpande — är ämnad att av statsmakterna fortsättas i samma bryska anda som hittills. Att detta vårt omdöme om den hittills bedrivna hjälpverksamheten bland de arbetslösa icke innebär någon överdrift, det ha vi genom faktiska bevis kunnat ådagalägga under ett flertal år. Och vi vilja då med skärpa slå fast att samtliga borgerliga partier i riksdagen — däri i stor utsträckning inberäknat även socialdemokratiska partiet — äro delaktiga uti och ansvariga för denna utsvälningspolitik mot de arbetslösa. De utpräglade borgarpartierna anse givetvis med sina intressen förenligt, att denna sorts arbetslöshetspolitik fortsättes eller om möjligt göres ännu mera reaktionär, och det socialdemokratiska partiet har icke gjort några kraftansträngningar för att få de allmänna direktiven för arbetslöshetshjälpen förbättrade, sedan de-

Tidpunkt		Antal hjälp- sökande	Antal sysselsatta i			Antal understödda		Hela antalet arbets- lösa, som erhållit hjälp	Antalet hjälppta i % av hela antalet arbets- lösa hjälpssök.
År	Sista dagen i månaden		statliga nöd- hjälp- arbeten	stats- kommu- nala nöd- hjälp- arbeten	kommu- nala nöd- hjälp- arbeten	med stats- bidrag	utan stats- bidrag		
1924	jan. ...	16 600	2 329	365	2 459	—	847	6 000	36.1
	april ...	10 300	2 525	888	1 923	—	107	5 448	52.9
	juli.....	4 750	666	234	1 676	—	3	2 579	54.3
	okt. ...	6 500	467	42	967	—	48	1 524	23.4
1925	jan. ...	20 600	1 852	738	2 613	—	341	5 544	26.9
	april ...	14 800	3 094	1 076	2 496	—	348	7 015	47.4
	juli.....	9 400	1 839	548	1 222	—	63	3 672	39.0
	okt. ...	13 150	1 699	367	884	—	123	3 073	23.4
1926	jan. ...	22 700	3 433	598	2 204	—	2 033	8 268	36.4
	april ...	16 600	3 836	1 161	1 841	4	388	7 230	43.5
	juli.....	10 850	2 101	363	1 200	—	64	3 728	34.3
	okt. ...	15 500	1 991	251	1 303	—	—	3 915	25.2
1927	jan. ...	27 400	3 646	1 301	3 126	199	2 015	10 287	37.5
	febr. ...	25 400	4 410	1 556	3 636	257	2 180	12 039	47.3
	mars ...	22 400	3 969	1 596	3 525	84	1 691	10 865	48.5
	april ...	22 200	3 499	1 446	2 668	214	1 060	8 887	40.0
	maj ...	18 100	3 015	1 266	1 850	389	1 758	8 276	45.6
	juni ...	15 200	2 624	811	1 837	277	1 417	6 966	45.7
	juli.....	12 200	2 603	559	1 451	—	1 305	5 918	48.5
	aug. ...	12 700	2 354	610	1 438	—	1 170	5 572	43.7
	sept. ...	12 900	2 088	494	1 241	—	1 194	5 017	38.8
	okt. ...	16 450	2 085	517	1 317	29	2 006	5 954	36.2
1928	nov. ...	21 400	2 872	859	1 576	34	2 473	7 814	36.5
	dec. ...	24 200	2 860	1 245	1 448	65	3 692	9 310	38.5
	jan. ...	26 650	4 320	1 372	2 380	215	3 937	12 224	45.8

samma år 1922 antogos. Partiets ledande män ha däremot i riksdagen förklarar, att de allmänna direktiven för arbetslöshetens bekämpande enligt deras uppfattning äro sådana att det inom ramen av dem gott kan bedrivas en human arbetslöshetspolitik.

Hur denna politik bedrivits, även under den socialdemokratiska regeringens tid, därom kan man övertyga sig genom en blick på följande statistiska tabell, uppgjord av arbetslöshetskommissionen och omfattande de senaste fyra årens verksamhet.

I tabellen äro som synes även medtagna kommunala nödhjälpsarbeten utan statsbidrag, en omständighet, som i icke ringa mån förhöjer den procentuella siffran av hjälpta arbetare. Den är dock ägnad att i klar belysning visa, att talet om en »human» politik mot de arbetslösa endast varit vackra ord utan reell innebörd och detta oavsett vilken regering som än suttit vid makten.

Vad vi kräva är, att samhället skall erkänna sin skyldighet att bereda varje oförvällat arbetslös en människovärdig tillvaro. I den mån det är möjligt, böra givitvis de arbetslösa erhålla produktivt arbete mot avtalsenliga löner. I de fall arbete ej kan beredas, ha de arbetslösa rätt att kräva kontantunderstöd, som ger försörjning åt dem och deras familjer.

I den motion, som vid årets riksdag framförts av oss angående arbetslöshetsförsäkring, men som av riksdagen avslagits under hänvisning till pågående utredning av frågan, ha vi angivit vissa grunder för utgående understöd till oförvällat arbetslösa. Vi hålla före, att tills frågan om arbetslöshetsförsäkring blivit nöjaktigt ordnad, bör till grund för utbetalande av understöd till sådana arbetslösa, som icke kan beredas arbete, läggas följande förslag.

1. Med avseende på levnadskostnadernas höjd indelas samtliga orter i riket i fem ortsgrupper, av vilka ortsgrupp I omfattar billigaste och ortsgrupp V orter med de dyraste levnadskostnaderna.

2. Arbetslöshetsunderstöd utgår enligt följande belopp pr dag för veckans sex dagar, måndag—lördag, oavsett om helgdag inträffar.

Ortsgrupp I: 2 kronor 35 öre; ortsgrupp II: 2 kronor 70 öre; ortsgrupp III: 3 kronor 5 öre; ortsgrupp IV: 3 kronor 40 öre; ortsgrupp V: 3 kronor 75 öre.

Arbetslös som har försörjningsplikt mot familjemedlemmar, erhåller familjetillägg, vilket utgår lika för hustru (som hustru räknas även sammanboende med mannen försörjd kvinna) och varje barn under 16 år. Familjetilläggen utgå per dag enligt följande belopp:

Ortsgrupp I: 50 öre; ortsgrupp II: 60 öre; ortsgrupp III: 70 öre; ortsgrupp IV: 80 öre samt ortsgrupp V: 90 öre.

Med stöd av vad som ovan anförts, hemställas,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 161 måtte bevilja ett förslagsanslag å 30 miljoner kronor

att användas för understödjande av kommunala och anordnandet av statliga produktiva arbeten för de arbetslösa,

att riksdagen måtte såsom villkor för anslaget användande föreskriva, att arbetslöshetskommissionen avskaffas samt att hjälpverksamheten för de arbetslösa organiseras så, att ledningen därav lägges direkt under socialdepartementet och att kommunerna erhålla rätt att driva en självständigare arbetslöshetspolitik,

att riksdagen vid beviljande av ovan nämnda anslag måtte fastställa sådana direktiv för hjälpverksamheten att alla oförvållat arbetslösa skola i möjligaste mån beredas arbete vid av kommuner eller stat anordnade produktiva hjälparbeten och att, därest i något fall sådant arbete ej kan beredas de arbetslösa, dessa beviljas understöd efter de grunder, som i motionen framhållits.

Stockholm den 27 mars 1928.

J. P. Dahlén.

Viktor Herou.

Rob. Samuelsson.

Aug. Spångberg.
